

Mistä vuonna 2017 alkaneet vanhuuseläkkeet karttuivat?

ISMO RISKU
TIINA PALOTIE-HEINO
JUKKA LAMPI
TATU KNUUTILA

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2020

TIIVISTELMÄ

Selvityksessä eritellään vuonna 2017 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työeläkkeiden karttumisperusteita. Vuoden 2005 alusta lähtien eläkettä on karttunut vuotuisten työansioiden ja useiden sosiaalietuusjaksojen perusteella. Lisäksi eläkettä on karttunut työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan perusteella. Ennen vuotta 2005 eläkkeen karttuminen oli työsuhdekohtaista. Selvityksessä eritellään sitä, missä määrin vuonna 2017 alkaneet vanhuuseläkkeet perustuivat vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneeseen eläkkeeseen, ja missä määrin eläke karttui edellä mainittujen karttumisperusteiden mukaan vuodesta 2005 lähtien.

Keskimääräinen vuonna 2017 alkanut työeläkelakien mukainen vanhuuseläke oli 1 710 euroa kuukaudessa. Miehillä se oli 1 950 euroa ja naisilla 1 490 euroa. Nämä keskiarvot sisältävät sekä suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneet että työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneet. Kansaneläke ja takuueläke eivät sisälly tähän selvitykseen. Ne täydentävät pienimpiä työeläkkeitä.

Keskimäärin 630 euroa eli vajaat 40 prosenttia alkaneista vanhuuseläkkeistä oli karttunut vuoden 2004 jälkeen. Osuudessa ei ollut merkittävää eroa sukupuolten välillä. Myöskään yksityisen ja julkisen sektorin palkansaajien välillä tässä osuudessa ei ollut eroja. Yrittäjillä eläkkeen karttuminen painottui hieman enemmän vuoden 2004 jälkeiseen aikaan kuin palkansaajilla.

Vuoden 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä keskimäärin 90 prosenttia perustui suoraan ansiotuloihin. Loput 10 prosenttia oli karttunut tulevan ajan (5,5 % eli 35 €/kk) ja sosiaalietuusjaksojen perusteella (4,4 % eli 28 €/kk).

Sosiaalietuusjaksojen ajalta eläkettä oli karttunut kahdelle kolmasosalle vanhuuseläkkeelle siirtyneistä. Lähes 80 prosenttia kaikista sosiaalietuusjaksojen aikana karttuneista eläkkeistä perustui ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta oli karttunut eniten eläkettä yksityisen sektorin palkansaajille (keskimäärin 32 €/kk). Julkisella sektorilla vastaava luku oli 10 euroa kuukaudessa ja yrittäjillä 5 euroa kuukaudessa. Eläkkeen karttumisessa muiden sosiaalietuusjaksojen perusteella ei sektorien välillä ollut merkittäviä eroja. Henkilöt jaettiin eri sektoreihin sen perusteella, mistä he olivat kartuttaneet eläkettä eniten.

Kuudesosa eli runsas 12 000 henkilöä siirtyi vanhuuseläkkeelle työkyvyttömyyseläkkeeltä. Heistä valtaosalla edeltävä eläke oli täysi työkyvyttömyyseläke. Heidän työeläkkeensä olivat keskimäärin muita ryhmiä matalampia (1 350 €/kk vs. 1 710 €/kk). Tulevan ajan karttuma muodosti keskimäärin 200 euroa heidän eläkkeestään. Tämä oli lähes puolet vuoden 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä. Osatyökyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden eläke ei juurikaan poikennut saman sukupuolen keskimääräisestä eläkkeestä koko aineistossa. Heilläkin tulevan ajan karttuma muodosti merkittävän osan eläkkeestä, mutta jäi euromäärältään ja suhteelliselta merkitykseltään pienemmäksi kuin täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneillä.

Tulevan ajan eläkekattuma ja sosiaalietuusjaksojen aikana karttunut eläke olivat suhteellisesti tärkeimpiä pienimmissä eläkkeissä. Alimmassa eläkekvartiilissa näiden kahden kattumisperusteen osuus suhteessa vuoden 2004 jälkeen kartutettuihin eläkkeisiin oli lähes neljännes (55 €/kk). Alimpaan kvartiiliin kuuluneet saivat myös Kelan eläkkeitä. Niinpä tässä ryhmässä kokonaiseläketurvan kannalta tulevan ajan ja sosiaalietuusjaksojen eläkekattuman merkitys oli kuitenkin pienempi kuin pelkän työeläkkeen tarkastelu antaisi ymmärtää. Ylimmässä kvartiilissa tulevan ajan eläkekattuma ja sosiaalietuusjaksojen aikainen eläkekattuma olivat yhteensä 52 euroa eli vajaat 5 prosenttia vuoden 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	7
2 Aineisto	8
3 Alkaneiden vanhuuseläkkeiden karttumisperusteiden erittely	10
3.1 Kaikki vanhuuseläkkeelle siirtyneet.....	10
3.2 Suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneet.....	13
3.3 Työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneet	14

1 Johdanto

Tässä selvityksessä eritellään vuonna 2017 alkaneiden vanhuuseläkkeiden karttumisperusteita. Ennen vuotta 2005 työeläkkeiden karttumasäännöissä oli merkittäviä sektori- ja lakikohtaisia eroja. Pääsääntöisesti eläkkeen karttuminen oli työsuhdekohtaista. Kunkin työsuhteen pituus ja ansiot työsuhteen loppupäässä ratkaisivat sen, kuinka paljon eläkettä karttui. Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa työsuhdekohtainen eläkkeen laskenta korvattiin vuosiansioihin perustuvalla laskennalla. Vuoden 2005 alusta lähtien eläkettä on karttunut myös useiden sosiaalietuusjaksojen ajalta. Työkyvyttömyyseläkkeisiin tulee lisäksi niin sanottu tulevan ajan karttuma, joka sisältyy myös työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen alkavaan vanhuuseläkkeeseen.

Selvityksessä eritellään sitä, missä määrin vuonna 2017 alkaneet vanhuuseläkkeet perustuivat vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneeseen eläkkeeseen, ja missä määrin eläkettä oli karttunut edellä mainittujen karttumisperusteiden mukaan vuodesta 2005 lähtien.

Selvityksen tulokset lisäävät ymmärrystä työeläkkeen kartumisesta. Selvitys vastaa muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä oli eri ryhmien työeläkkeen kartumisessa? Kuinka paljon eläkettä karttui suoraan vuotuisten työansioiden perustella ja kuinka paljon tulevan ajan ja sosiaalietuusjaksojen perusteella? Missä määrin alkaneet eläkkeet perustuivat vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneisiin eläkkeen osiin ja missä määrin tämän jälkeen karttuneisiin eläkkeisiin? Kuinka suuri merkitys lykkäyskorotuksella oli?

Sosiaalietuusjaksojen ajalta karttuvan eläkkeen osuus vanhuuseläkkeestä tulee jatkossa kasvamaan, kun tulevat vanhuuseläkkeelle siirtyvät ovat ehtineet kartuttaa niitä nyt eläköityneitä pidempään. Tulevan ajan karttumalla on huomattava merkitys työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden eläkkeen tasoon. Jatkossa tulevan ajan merkitys tulee myöskin kasvamaan, kun vanhuuseläkeikä nousee.

Eläkejärjestelmän rekistereistä ei löydy sellaisenaan työansioista ja sosiaalietuuksista karttuneita eläkkeitä. Tätä selvitystä varten laadittiin laskentaohjelma, joka laski ansaintarekisterin tiedoista kullekin vuonna 2017 eläköityneelle henkilölle eläkearvion. Selvityksen tulokset perustuvat näihin laskennallisiin yksilökohtaisiin eläkkeisiin. Vertailu todellisuudessa maksettuihin eläkkeisiin osoitti joitakin yksilötason eroja laskennalliseen eläkkeeseen. Tämän vuoksi nyt esitettävät tulokset ovat luonteeltaan alustavia arvioita. Selvityksen tulokset kuvaavat verrattain suurten ryhmien keskimääräisiä eläkkeitä. Tämän vuoksi yksilökohtaiset, satunnaiset erot laskennallisen ja todellisen eläkkeen välillä eivät ole esitettävien tulosten kannalta merkityksellisiä. Selvityksen tulokset ovat johdonmukaisia niiden tietojen kanssa, joihin niitä voitiin verrata. Myöskään henkilöiden jako eri sektoreihin ei ole täysin yksiselitteistä, sillä useat ovat työskennelleet sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, ja harva on koko työuransa ollut yrittäjä. Selvityksessä henkilö edusti sitä sektoria, josta hänen eläkkeensä oli pääosin karttunut.

Tatu Knuutila ja Jukka Lampi ovat laatineet selvityksen laskelmat. Ismo Risku ja Tiina Palotie-Heino ovat kirjoittaneet selvityksen. Muistion taittoi Merja Raunis.

2 Aineisto

Selvityksessä tarkastellaan henkilöitä, jotka saivat Suomesta työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen vuonna 2017 ja olivat vuoden 2017 lopussa iältään 60–68-vuotiaita. Kaikkiaan tällaisia henkilöitä oli 69 264. Heistä 1 449:llä työkyvyttömyyseläke oli alkanut ennen vuotta 2005. Heidän eläkkeensä muodostumista ei tarkastella tässä selvityksessä, joten tarkasteltava joukko muodostuu 67 815 henkilöstä. Valtaosa, eli 86 prosenttia heistä oli syntynyt vuosina 1952–1954. Viisi kuudesta siirtyi suoraan vanhuuseläkkeelle ja kuudesosa siirtyi vanhuuseläkkeelle työkyvyttömyyseläkkeen kautta.

Vajaat 60 prosenttia henkilöistä luokiteltiin yksityisen sektorin palkansaajiksi, vajaat 32 prosenttia julkisen sektorin palkansaajiksi ja vajaat 10 prosenttia yrittäjiksi. Osuuksissa oli selviä eroja sukupuolen mukaan. Yksityisen sektorin palkansaajat ja yrittäjät korostuivat miehillä ja julkinen sektori naisilla. Sektorijako tehtiin eläkkeen suuruuden perusteella. Se on poissulkeva, eli henkilö edustaa vain yhtä sektoria. Näin ollen esimerkiksi yksityisen sektorin palkansaajaksi luokiteltiin henkilö, jonka eläkkeestä suurin osa oli karttunut yksityisen sektorin palkansaajana.

Taulukko 1.

Vuonna 2017 työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneet 60–68-vuotiaat.

	Miehet		Naiset		Kaikki	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Yhteensä	32 401	100 %	35 414	100 %	67 815	100 %
Suoraan vanhuuseläkkeelle	26 744	83 %	28 847	81 %	55 591	82 %
– ollut työttömyysturvan lisäpäivillä	2 151	7 %	2 946	8 %	5 097	8 %
Työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle						
– alkanut vuoden 2004 jälkeen	5 405	17 %	6 265	18 %	11 670	17 %
- täysi työkyvyttömyyseläke	4 648	14 %	4 445	13 %	9 093	13 %
- osatyökyvyttömyyseläke	757	2 %	1 820	5 %	2 577	4 %
Luopumistuen kautta vanhuuseläkkeelle	252	1 %	302	1 %	554	1 %
Vuonna 1954 syntyneet	17 915	55 %	17 542	50 %	35 457	52 %
Vuosina 1952–1953 syntyneet	9 836	30 %	12 796	36 %	22 632	33 %
Muina vuosina syntyneet	4 650	14 %	5 076	14 %	9 726	14 %
Yksityisen sektorin palkansaaja	21 285	66 %	16 413	46 %	37 698	56 %
Julkisen sektorin palkansaaja	5 520	17 %	15 891	45 %	21 411	32 %
Yrittäjä	5 596	17 %	3 110	9 %	8 706	13 %

Kaksi kolmasosaa vuonna 2017 vanhuuseläkkeelle siirtyneistä oli kartuttanut eläkettä sosiaalietuusjaksojen ajalta. Työttömyyden ajalta eläkettä oli kerryttänyt reilu kolmannes ja muilta sosiaalietuusjaksoilta yli puolet. Lähes puolet suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneistä sai eläkkeeseensä lykkäyskorotusta. (Taulukko 2.)

Taulukko 2.

Karttumaperusteiden jakauma.

	Kaikki henkilöt		Suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneet	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Yhteensä	67 815	100 %	55 591	100 %
Karttumaa sosiaalietuusjaksoilta	45 436	67 %	35 250	63 %
– karttumaa työttömyysetuusjaksoilta	22 839	34 %	19 562	35 %
– karttumaa muilta sosiaalietuusjaksoilta	35 924	53 %	26 097	47 %
Lykkäyskorotusta	25 361	37 %	25 361	46 %

3 Alkaneiden vanhuuseläkkeiden karttumisperusteiden erittely

3.1 Kaikki vanhuuseläkkeelle siirtyneet

Vuonna 2017 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskimääräinen työeläke oli 1 710 euroa kuukaudessa. Tästä 630 euroa eli 37 prosenttia oli karttunut vuoden 2004 jälkeen. Vuoden 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä keskimäärin 28 euroa eli noin 4 prosenttia oli karttunut sosiaalietuusjaksojen ajoilta. Tulevan ajan karttuma oli keskimäärin 35 euroa eli runsas 5 prosenttia vuoden 2004 jälkeen karttuneista eläkkeistä.

Miesten eläke oli keskimäärin 1 952 euroa kuukaudessa ja naisten 1 491 euroa. Sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut eläkkeen osa oli miehillä keskimäärin 32 euroa ja naisilla 24 euroa. Sosiaalietuusjaksojen aikaisen karttuman suhteellinen merkitys oli miehillä vain hieman suurempi kuin naisilla, miehillä 4,5 prosenttia ja naisilla 4,3 prosenttia vuoden 2004 jälkeisestä karttumasta. Miehet olivat kartuttaneet eläkettä enemmän työttömyysjaksojen ajalta. Muiden sosiaalietuusjaksojen ajalta eläkkeen euromääräisessä kartumisessa ei ollut sukupuolikohtaista eroa. Myös tulevan ajan karttumaa miehillä oli keskimäärin euromääräisesti hieman enemmän (37 € vs. 33 €), mutta suhteessa vuoden 2004 jälkeen karttuneeseen eläkkeeseen naisilla tulevan ajan karttuma oli hieman merkittävämpi (5,2 % vs. 5,9 %).

Julkiselta sektorilta eläkkeelle jääneiden eläkkeet olivat keskimäärin korkeimpia ja yrittäjien eläkkeet olivat matalimpia. Eläkkeen karttuminen työttömyysjaksoilta oli merkittävintä yksityisen sektorin palkansaajilla. Sen sijaan yrittäjillä työttömyysjaksojen ajalta karttuneen eläkkeen määrä oli pieni.

Eläkkeen kartumisessa muiden sosiaalietuusjaksojen kuin työttömyyden perusteella ei ollut merkittäviä sektorikohtaisia eroja. Tulevan ajan karttuma muodosti julkisella sektorilla keskimäärin hieman pienemmän osuuden vuoden 2004 jälkeen karttuneista eläkkeistä kuin yksityisen sektorin palkansaajilla tai yrittäjillä.

Vuoden 2004 jälkeen kartutetun eläkkeen osuudessa koko eläkkeestä ei ollut suuria eroja eri sektoreiden tai sukupuolten välillä. Kuitenkin yrittäjänaisilla eläkkeen karttuminen painottui hieman enemmän vuoden 2004 jälkeiseen aikaan kuin muilla ryhmillä. (Taulukko 3.)

Sosiaalietuusjaksojen aikainen eläkekarttuma ja tulevan ajan eläkekarttuma olivat suhteellisesti tärkeimmät pienimmissä eläkkeissä. Alimmassa kvartiilissa näiden karttumaperusteiden osuus yhteensä suhteessa vuoden 2004 jälkeen kartutettuihin eläkkeisiin oli keskimäärin lähes neljännes (55 €/kk). Alimpaan kvartiiliin kuuluneet saivat myös Kelan eläkkeitä. Niinpä tässä ryhmässä kokonaiseläketurvan kannalta sosiaalietuusjaksojen ja tulevan ajan merkitys oli hieman pienempi kuin pelkän työeläkkeen tarkastelu antaisi ymmärtää. Ylimmässä kvartiilissa sosiaalietuusjaksojen aikaisen eläkekarttuman ja tulevan ajan karttuman yhteismäärä oli keskimäärin vajaat 5 pro-

senttia (52 €/kk) vuoden 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä. Kaikissa kvartiileissa vuoteen 2004 mennessä karttunut eläke muodosti jokseenkin saman osuuden (noin 37 prosenttia) kokonaiseläkkeestä. (Taulukko 4.)

Taulukko 3.

Eläkkeen karttumisperusteet sukupuolen ja sektorin mukaan, kaikki siirtyneet.

MIEHET	Yksityinen	Julkinen	Yrittäjä	Kaikki
Lukumäärä	21 285	5 520	5 596	32 401
Eläke keskimäärin, €/kk*	1 950	2 494	1 422	1 952
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke* €/kk, josta	710	874	535	708
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	42	15	11	32
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	36	10	4	26
– tulevan ajan karttuma	40	34	28	37
Lykkäyskorotus, €/kk	12	31	8	15
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	36,4 %	35,1 %	37,6 %	36,3 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä				
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	5,8 %	1,8 %	2,0 %	4,5 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	5,0 %	1,2 %	0,8 %	3,7 %
– tulevan ajan karttuma	5,7 %	3,9 %	5,2 %	5,2 %

NAISET	Yksityinen	Julkinen	Yrittäjä	Kaikki
Lukumäärä	16 413	15 891	3 110	35 414
Eläke keskimäärin, €/kk*	1 376	1 682	1 122	1 491
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke* €/kk, josta	514	627	462	560
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	34	16	11	24
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	28	10	6	18
– tulevan ajan karttuma	30	36	32	33
Lykkäyskorotus, €/kk	9	20	7	14
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	37,3 %	37,3 %	41,2 %	37,5 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä				
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	6,6 %	2,6 %	2,5 %	4,3 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	5,4 %	1,6 %	1,2 %	3,2 %
– tulevan ajan karttuma	5,8 %	5,8 %	7,0 %	5,9 %

KAIKKI	Yksityinen	Julkinen	Yrittäjä	Kaikki
Lukumäärä	37 698	21 411	8 706	67 815
Eläke keskimäärin, €/kk*	1 700	1 891	1 314	1 711
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke* €/kk, josta	625	690	509	630
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	38	16	11	28
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	32	10	5	22
– tulevan ajan karttuma	36	36	29	35
Lykkäyskorotus, €/kk	11	23	8	14
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	36,7 %	36,5 %	38,7 %	36,8 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä				
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	6,1 %	2,3 %	2,2 %	4,4 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	5,2 %	1,4 %	0,9 %	3,4 %
– tulevan ajan karttuma	5,7 %	5,2 %	5,8 %	5,5 %

* Sisältää lykkäyskorotuksen.

Taulukko 4.

Eläkkeen karttumisperusteet eläkkeen suuruuden mukaan, kaikki siirtyneet.

	Yht.	Q1	Q2	Q3	Q4
Kvartiilin yläraja, €/kk	-	1 068	1 601	2 180	-
Eläke keskimäärin, €/kk*	1 710	620	1 316	1 838	3 071
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke* €/kk, josta	630	228	482	650	1 164
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	28	26	32	28	24
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	22	22	25	21	19
– tulevan ajan karttuma	35	29	44	39	28
Lykkäyskorotus, €/kk	14	4	8	13	32
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	36,9 %	36,7 %	36,6 %	35,4 %	37,9 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä					
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	4,4 %	11,6 %	6,6 %	4,3 %	2,1 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	3,4 %	9,8 %	5,2 %	3,3 %	1,6 %
– tulevan ajan karttuma	5,5 %	12,6 %	9,2 %	5,9 %	2,4 %

* Sisältää lykkäyskorotuksen.

3.2 Suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneet

Vuonna 2017 suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneiden henkilöiden eläkkeiden keskiarvo oli 1 778 euroa kuukaudessa. Miehillä keskimääräinen eläke oli 2 033 euroa ja naisilla 1 543 euroa kuukaudessa. Nämä keskiarvot ovat noin 4 prosenttia korkeampia kuin kaikkien vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskiarvot. (Taulukko 5.)

Sosiaalietuusjaksojen ajalta miehille oli karttunut eläkettä keskimäärin 34 euroa ja naisille 26 euroa. Suhteessa vuoden 2004 jälkeen karttuneeseen eläkkeeseen eläkettä karttui kuitenkin miehille ja naisille jokseenkin yhtä paljon sosiaalietuusjaksojen ajalta, keskimäärin noin 4,5 prosenttia.

Lykkäyskorotuksen keskimääräiset euromäärät olivat lähes samat miehillä ja naisilla. Suhteessa eläkkeen määrään lykkäyskorotus oli hieman suurempi naisilla. Tämä liittyy lykkäyskorotuksen sektorikohtaisiin eroihin. Julkisella sektorilla lykkäyskorotus oli selvästi merkittävämpi kuin muilla sektoreilla.

Lykkäyskorotuksen osuus tulee jatkossa muuttumaan vuoden 2017 eläkeuudistuksen vuoksi. Ennen vuotta 2017 lykkäyskorotus laskettiin 68 ikävuoden ylittävältä ajalta. Vuoden 2017 alusta lähtien lykkäyskorotus ryhdyttiin laskemaan alimman vanhuuseläkeiän ylittävältä ajalta. Tämä laskenta tuli voimaan vuoden 2017 alusta. Niinpä jos henkilön alin vanhuuseläkeikä, 63 vuotta, tuli täyteen vuoden 2016 puolivälissä, ja hän siirtyi vanhuuseläkkeelle vuoden 2017 puolivälissä, hän sai lykkäyskorotusta vain puolen vuoden ajalta. Näin ollen lykkäyskorotussäännöksen voimaantulon vuoksi lykkäyskorotusten merkitys oli vuonna 2017 poikkeuksellisen pieni. Toisaalta tulevaisuudessa alin vanhuuseläkeikä nousee, jolloin eläkkeen lykkäminen saattaa vähentyä.

Taulukko 5.

Eläkkeen karttumisperusteet sukupuolen mukaan, suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneet.

	Miehet	Naiset	Kaikki
Lukumäärä	26 744	28 847	55 591
Eläke keskimäärin, €/kk*	2 033	1 543	1 778
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke* €/kk, josta	755	593	671
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	34	26	30
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	30	20	25
– tulevan ajan karttuma	-	-	-
Lykkäyskorotus, €/kk	18	17	17
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	37,1 %	38,4 %	37,7 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä			
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	4,5 %	4,4 %	4,5 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	3,9 %	3,4 %	3,7 %
– tulevan ajan karttuma	-	-	-

* Sisältää lykkäyskorotuksen.

Suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneistä noin 5 100 henkilöä oli ollut työttömyysturvan lisäpäivillä (taulukko 6). Heidän keskieläkkeensä (1 330 €/kk) oli selvästi matalampi kuin kaikkien suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskieläke (1 780 €/kk). Tässä ryhmässä työttömyysjaksojen aikainen karttuma oli absoluuttisesti (116 €/kk) ja suhteellisesti (neljannes vuoden 2004 jälkeisestä karttumasta) suurinta.

Taulukko 6.

Eläkkeen karttumisperusteet sukupuolen mukaan, suoraan vanhuuseläkkeelle siirtyneet työttömyysturvan lisäpäivillä olleet.

	Miehet	Naiset	Kaikki
Lukumäärä	2 151	2 946	5 097
Eläke keskimäärin, €/kk*	1 586	1 143	1 330
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke* €/kk, josta	539	404	461
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	138	112	123
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	132	105	116
– tulevan ajan karttuma	-	-	-
Lykkäyskorotus, €/kk	10	9	10
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	34,0 %	35,3 %	34,7 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä			
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	25,6 %	27,7 %	26,7 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	24,4 %	26,0 %	25,2 %
– tulevan ajan karttuma	-	-	-

* Sisältää lykkäyskorotuksen.

3.3 Työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneet

Vuonna 2017 työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyi noin 11 700 henkilöä vanhuuseläkkeelle. Heistä valtaosa, eli noin 9 100 siirtyi vanhuuseläkkeelle täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä ja vajaat 2 600 henkilöä siirtyi osatyökyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle.

Osatyökyvyttömyyseläke on määrältään puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Kun osatyökyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, se kerrotaan kahdella. Osatyökyvyttömyyseläkkeen jälkeinen vanhuuseläke on siis lähtökohtaisesti yhtä suuri kuin täyden työkyvyttömyyseläkkeen jälkeinen vanhuuseläke.

Eläkkeen aikainen työskentely kartuttaa uutta vanhuuseläkettä täyden ja osatyökyvyttömyyseläkkeen ajalta. Eläkeaikaisen työn karttumisprosentti on kuitenkin 1,5 eli eläkkeen aikaiseen työskentelyyn ei sovelleta korotettuja karttumisprosentteja. Työkyvyttömyyseläkkeen aikaiseen työskentelyyn liittyy ansiorajoja.

Täyden ja osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana ei eläkettä kartu sosiaalietuusjaksoilta, jos työkyvyttömyyseläke on voimassa kalenterivuoden alusta loppuun asti. Jos eläke ei

ole voimassa koko kalenterivuotta, kyseisen vuoden ajalta sosiaalietuusjaksojen karttuma on samanlainen kuin muillakin vakuutetuilla.

Taulukko 7.

Eläkkeen karttumisperusteet sukupuolen mukaan, täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneet.

	Miehet	Naiset	Kaikki
Lukumäärä	4 648	4 445	9 093
Eläke keskimäärin, €/kk	1 531	1 192	1 365
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke €/kk, josta	461	380	422
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	23	17	20
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	11	8	10
– tulevan ajan karttuma	218	186	202
Lykkäyskorotus, €/kk	0	0	0
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	30,1 %	31,9 %	30,9 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä			
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	5,0 %	4,6 %	4,8 %
– työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	2,4 %	2,1 %	2,3 %
– tulevan ajan karttuma	47,2 %	49,0 %	48,0 %

Vuonna 2017 täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työeläke oli keskimäärin 1 365 euroa kuukaudessa, kun kaikkien vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskiarvo oli 1 710 euroa kuukaudessa. Tässä ryhmässä karttuneet eläkkeet olivat keskimäärin pienimmät jo vuonna 2004. Lisäksi täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneiden eläkkeistä oli karttunut vuoden 2004 jälkeen suhteellisesti ottaen pienempi osuus kuin muissa ryhmissä. (Taulukot 3 ja 7.)

Osatyökyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneillä oli keskimäärin korkeampi vanhuuseläke kuin täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneillä. Valtaosa erosta oli muodostunut jo vuoden 2004 loppuun mennessä, siis ennen työkyvyttömyyseläkkeiden alkamista. Myös vuoden 2004 jälkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneet olivat kartuttaneet eläkettä keskimäärin enemmän kuin täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneet.

Osatyökyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden eläkkeet olivat sukupuolittain tarkasteltuna yhtä suuria kuin kaikkien vanhuuseläkkeelle siirtyneiden eläkkeet (taulukot 3 ja 8).

Tulevan ajan karttuma oli luonnollisesti merkittävä molemmissa työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneiden ryhmissä. Täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneillä se oli keskimäärin 200 euroa kuukaudessa ja osaeläkkeeltä siirtyneillä lähes 170 euroa. Osatyökyvyttömyyseläkkeisiin liittyvä matalampi tulevan ajan karttuma saattaa kertoa siitä, että osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirrytään keskimäärin myöhemmin kuin täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle.

Sosiaalietuusjaksoilta karttui eläkettä suhteessa kaikkeen vuoden 2004 jälkeiseen karttumaan täydeltä työkyvyttömyyseläkkeeltä siirtyvillä keskimäärin yhtä paljon kuin niillä, jotka siirtyivät suoraan vanhuuseläkkeelle. Näin siitä huolimatta, että eläkkeellä olo vähentää mahdollisia muita sosiaalietuusjaksoja. Osatyökyvyttömyyseläkkeeltä siirtyneillä sosiaalietuusjaksojen karttuma oli verraten pieni.

Taulukko 8.

Eläkkeen karttumisperusteet sukupuolen mukaan, osatyökyvyttömyyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneet.

	Miehet	Naiset	Kaikki
Lukumäärä	757	1 820	2 577
Eläke keskimäärin, €/kk	1 913	1 483	1 610
Vuoden 2004 jälkeen karttunut eläke €/kk, josta	621	507	541
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	11	12	12
- työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	4	3	3
– tulevan ajan karttuma	190	158	168
Lykkäyskorotus, €/kk	0	0	0
Vuoden 2004 jälkeen karttuneen eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä	32,5 %	34,2 %	33,6 %
Osuudet 2004 jälkeen karttuneesta eläkkeestä			
– sosiaalietuusjaksojen ajalta karttunut	1,8 %	2,3 %	2,2 %
- työttömyysetuusjaksojen ajalta karttunut	0,6 %	0,5 %	0,6 %
– tulevan ajan karttuma	30,7 %	31,2 %	31,0 %